

Nr 27.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa pensioner och understöd från allmänna indragningsstaten; given Stockholms slott den 25 januari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—12:o hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Cl. Lindskog.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 25 januari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Lindskog, yttrar härefter:

1:o.

Med anledning av en av eldaren vid nationalmuseum Johan August Danielsson hos överintendenten och chefen för museet gjord framställning har museichefen i skrivelse den 27 augusti 1928 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos 1929 års riksdag utverka pension med högsta möjliga belopp åt Danielsson för hans tjänstgöring vid museet.

Vid sin framställning har Danielsson fogat ett läkarintyg av följande lydelse:

Pension åt eldaren vid nationalmuseum J. A. Danielsson.

Eldaren vid nationalmuseet Johan August Danielsson, f. den 16 april 1865, boende Pipersgatan 28, lider av för tidig ålderdomssvaghet med åderförkalkning (blodtryck 172 m. m. Hg) + lungemfysem + kronisk luftrörskatarr och är i följd härav för närvarande och förblir under sin återstående levnad oförmögen till effektivt arbete för sitt uppehälle; intygas i och för ansökan om pension.

Stockholm d. 14 aug. 1928.

Viktor Ljungström.

Distriktsläkare.

Museichefen har till stöd för sin hemställan anfört bland annat:

Danielsson, vilken är född den 16 april 1865, antogs till extra eldare vid museet den 31 mars 1892 och tjänstgjorde i mån av behov som vikarie för eldarna under de närmaste åren. Från och med hösten 1896 har Danielsson tjänstgjort som eldare vid museet under 7 månader årligen. Hans avlöning i denna befattning har sedan 1921 utgått med 200 kronor i månaden, vartill kommit dyrtidstillägg. Avlöningen har utgått av det på museets stat upptagna ordinarie anslaget till extra befattningshavare vid museet. Danielsson har under eldningssäsongerna icke åtnjutit annan tjänstledighet från sitt arbete än för sjukdom. Danielsson har alltid med plikt-trohet och nit fullgjort sitt arbete för museet.

I ärendet har statskontoret den 6 oktober] 1928 avgivit utlåtande och därvid anfört:

Med hänsyn till föreliggande omständigheter synes någon pension böra beredas eldaren Danielsson, när han på grund av ålder och sjuklighet nödgas inom kort lämna sin anställning vid nationalmuseet. I betraktande av Danielssons tjänstetid och innehavande avlöning torde ett pensionsbelopp av 720 kronor kunna anses skäligt.

Departement-
schefen.

I likhet med chefen för nationalmuseum och statskontoret anser jag det vara skäligt, att Danielsson kommer i åtnjutande av pension, vilken torde böra utgå å allmänna indragningsstaten. I fråga om pensionens belopp ansluter jag mig till statskontorets mening.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att eldaren vid nationalmuseum Johan August Danielsson må från och med månaden näst efter den, varunder han erhåller entledigande från sin befattning vid museet, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 720 kronor.

2:o.

Pension åt
amanuensen
Rosa
Christina
Norström.

I skrivelse den 28 augusti 1928 har vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien meddelat, att amanuensen hos akademien Rosa Christina Norström, född Strokirk, anmält sin avsikt att med utgången av juni 1929 begära entledigande från sin befattning; och har akademien hemställt, att

Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att amanuensen Norström må från och med dagen näst efter den, å vilken entledigande kan komma att beviljas, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt.

Till stöd för framställningen har akademien anfört följande:

Fru Rosa Norström, som är född den 13 november 1860, erhöi i februari 1899 anställning såsom biträde vid myntkabinettet, vilken anställning hon alltjämt innehar. Jämsides härmed har fru Norström under tiden den 1 oktober 1907—den 30 juni 1923 tjänstgjort såsom akademiens räkenskapsförare. Under hela sin tjänstetid har fru Norström med utomordentligt intresse ägnat sig åt sitt arbete. Särskilt vid skötseln av myntkabinettet har amanuensen Norström ådagalagt stor skicklighet. Att hennes arbetsprestationer uppskattats framgår även av den omständigheten att amanuensen Norström åren 1918—1924 under tillhoppa 19 månader 19 dagar av Kungl. Maj:t eller akademien förordnats att uppehålla den Hjertbergska antikvarietjänsten, varmed enligt gällande instruktion för akademiens tjänstemän följer skyldigheten att i egenskap av avdelningsföreståndare utöva den närmaste vården om myntkabinettet. Under åren 1907 till den 21 maj 1915, då filosofie doktorn B. Schnittger utnämndes att vara Hjertbergsk antikvarie, var amanuensen Norström den enda arbetskraft, som fanns att tillgå för myntkabinettets räkning, emedan dåvarande Hjertbergske antikvarien filosofie doktorn P. E. C. Eckhoff måst anlitas för andra uppgifter.

För närvarande uppbär amanuensen Norström enligt beslut den 17 februari 1922 ett årligt arvode av 3,200 kronor för fem timmars daglig tjänstgöring, å vilket arvode dyrtidstillägg i vanlig ordning utgår. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 13 oktober 1922 gälla därjämte bestämmelserna i 1 avd. 2 kap. av kungörelsen den 31 december 1921 (nr 778) i tillämpliga delar i avseende å amanuensen Norström.

Visserligen föreligga icke i förevarande fall de förutsättningar, som regelmässigt krävas för att komma i åtnjutande av pension. På grund av amanuensen Norströms långvariga tjänstetid i det allmänna tjänst, synes dock billighet tala för att pension av statsmedel beredes henne. Vad angår pensionens storlek ifrågasätter akademien, huruvida icke denna med tillämpning av grunderna i pensionslagen för civila tjänst innehavare skulle kunna bestämmas till belopp motsvarande omkring $\frac{2}{3}$ av hennes arvode eller sålunda 2,133 kronor. I detta sammanhang anser akademien sig böra framhålla, att fru Norström enligt av henne lämnad uppgift från arméns pensionskassa i änkepension efter framlidne majoren vid livregementet till fot N. E. V. Norström uppbär en årlig pension av 600 kronor jämte dyrtidstillägg. Enligt akademiens förmenande bör dock sistnämnda pension icke inverka på storleken av en till henne utgående tjänstepension, allra helst änkepensionen utgått för tid före hennes anställning hos akademien.

Över framställningen har statskontoret den 6 oktober 1928 avgivit utlåtande och därvid anfört följande:

Med erinran att riksdagen år 1926 på Kungl. Maj:ts framställning (prop. nr 86 punkt 3) med hänsyn till likartade omständigheter, som i detta fall föreligga, beviljat pension till belopp av 1,992 kronor åt bibliotekarien hos vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien Sigrid Amalia Leijonhufvud, får statskontoret framhålla, att goda skäl synas föreligga för beredande av

pension även åt amanuensen Rosa Norström. Hon åtnjuter visserligen icke fullt lika stor avlöning som bibliotekarien Leijonhufvud men å andra sidan kan i detta fall åberopas en något längre tjänstetid. Med hänsyn härtill och då det i akademiens förevarande skrivelse föreslagna beloppet bör undergå någon reducering i anledning därav, att pensionsavgifter icke blivit erlagda, håller statskontoret före, att samma pensionsbelopp, som i åberopade fallet beviljades, kan även i detta fall anses skäligt.

Departementschefen.

Av det sålunda anförda finner jag framgå, att fullgoda skäl föreligga för att pension beredes amanuensen Norström. Beträffande det av statskontoret föreslagna pensionsbeloppet har jag ingen erinran att göra, ej heller i fråga om den tidpunkt, från vilken pensionen föreslagits att utgå. I likhet med den till bibliotekarien hos akademien Sigrid Amalia Leijonhufvud på sin tid beviljade pension är nu ifrågavarande pension föreslagen till reglerat belopp, varå dyrtidstillägg bör utgå enligt de reducerade grunderna.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva att amanuensen hos vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien Rosa Christina Norström, född Strokirk, må från och med dagen näst efter den, å vilken entledigande från hennes befattning hos akademien kan komma att beviljas, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,992 kronor.

3:o.

Tilläggs-
pension åt
läroverks-
adjunkten
och docenten
T. Torbiörnsson.

I en av kanslern för rikets universitet med tillstyrkande yttrande av den 19 juli 1928 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har det större akademiska konsistoriet i Uppsala hemställt om utverkande av proposition till 1929 års riksdag, att docenten vid universitetet i Uppsala Tore Torbiörnsson måtte beviljas en årlig pension å allmänna indragningsstaten av 2,000 kronor att utgå från och med den 1 juli 1929.

Det större konsistoriets framställning är föranledd av en hemställan i ämnet från filosofiska fakultetens humanistiska sektion, vilken hemställan i sin tur grundar sig på en av professorn Otto von Friesen jämte nio andra sektionsmedlemmar, representerande sektionens språkliga ämnen, till sektionen ingiven skrift, vari anföres följande.

Docenten Torbiörnsson, som den 14 januari 1929 fyller 65 år, kallades till docent i slaviska språk vid universitetet år 1901 och har alltsedan dess oavbrutet stått till universitetets förfogande såsom sådan. Han var redan då han förordnades till docent sedan mer än ett halvt decennium en i fackkretsar även utom vårt land uppmärksammas och respekterad forskare.

Han var den förste i vårt land, som efter ett grundligt studium av den historiska och jämförande indoeuropeiska språkvetenskapen gjorde de slaviska språken till sin specialitet. Med en sällsynt hängivenhet har han redan från sina studentår ägnat all den tid han från arbetet för sitt livsuppehälle haft övrigt åt sin vetenskap. Han har inom och även utom slavistiken utvecklat

ett omfattande och kvalitativt högtstående författarskap, som icke blott faller inom de produktivare åren utan med nästan ökad intensitet fortgått intill senaste tid; hans senaste publikationer äro utgivna 1927.

Han har inom den jämförande språkvetenskapen överhuvud och isynnerhet inom sitt specialområde förvärvat sig en solid och mångsidig lärdom, som för oss, hans kolleger, varlt en värdefull och ofta anlitad tillgång. Han har sålunda genom alla dessa år varit en uppskattad kraft inom den vidare krets av samarbetande fackmän, som det är en av universitetets viktiga uppgifter att vidmakthålla.

Att han, som i decennier innehaft en fullgod och erkänd kompetens för beklädande av en ordinarie lärostol i slaviska språk, icke vid de visserligen fåtaliga ledigheter, som inträffat, erhållit sådan befordran, är en konsekvens av ordningen vid akademiska befordringar, vilken med nödvändighet måste medföra, att personer, som förberett sig för den akademiska banan, i viss utsträckning måste söka sin utkomst på annat håll. Torbiörnsson har emellertid att åberopa en så betydande direkt insats i universitetsarbetet som att han under fem år skött hela den med professuren i slaviska språk förbundna undervisnings- och examinationsskyldigheten och under en termin hela undervisningen. Han har även meddelat annan undervisning vid universitetet.

Torbiörnsson har sålunda väl gjort sig förtjänt av att, när han snart inträder i pensionsåldern, erhålla pension för sin långa och högt kvalificerade tjänstgöring vid universitetet.

Nu är visserligen Torbiörnsson berättigad att i sin egenskap av adjunkt vid Uppsala högre allmänna läroverk efter sin år 1929 inträffande avgång erhålla en pension, som under vanliga förhållanden skulle uppgått till 4,000 kronor. Då emellertid hans för pension effektiva tjänstgöringstid endast utgör i gynnsammaste fall 27 år, under det att för full pension kräves 33 års tjänst, kommer pensionen för honom som adjunkt att högst avsevärt reduceras och i bästa fall uppgå till något över 3,270 kronor, men möjligen icke nå upp ens till 3,000 kronor.

Detta förhållande som i väsentlig mån måste tillskrivas den tid och det arbete, Torbiörnsson offrat på sitt livs stora intresse, språkvetenskapen, är en särskild anledning för universitetet att söka utverka pension åt honom för hans universitetstjänstgöring.

Vid ett föregående tillfälle har riksdagen beviljat en pension åt dåvarande docenten Edvard Petrini på 3,000 kronor. Då i detta fall Torbiörnsson erhåller pension från annat håll torde en reduktion av docentpensionen vara påkallad. Därest denna för Torbiörnsson bestämdes till 2,000 kronor skulle han sammanlagt erhålla en pension på 5,000 kronor eller något däröver, vilket ungefär motsvarar full lektorspension och i detta fall torde vara skäligt.

Vid denna skrift är fogad en förteckning över de av Torbiörnsson utgivna vetenskapliga arbeten.

Sektionens framställning är] dessutom tillstyrkt av universitetets drätsel-nämnd.

I ärendet har statskontoret den 9 oktober 1928 avgivit utlåtande och därvid anfört:

I flera fall har riksdagen beviljat pension åt obefordrade docenter vid universiteten; senast medgav 1921 års riksdag sådan förmån åt docenten vid universitetet i Uppsala E. Petrini, varvid pensionsbeloppet bestämdes till 3,000 kronor, motsvarande — med någon reduktion i anseende därtill att pensionsavgift icke erlagts — $\frac{2}{3}$ av ett docentstipendium å 5,000 kronor. I dessa fall gällde det emellertid att genom pensionen bereda levebröd på ålderdomen åt personer, som genom långvarig verksamhet inlagt förtjänster om undervisningen vid respektive universitet och som icke på grund av annan statsanställning vore tillförsäkrade dylik förmån.

Beträffande Torbiörnsson föreligga i viss mån andra förhållanden. Av handlingarna framgår nämligen, att han, som alltsedan den 31 oktober 1901 varit docent i slaviska språk vid universitetet i Uppsala, under närmast följande år bredvid sin anställning i nämnda egenskap tjänstgjort såsom extra och vikarierande lärare vid högre allmänna läroverket i Uppsala, att han den 1 maj 1905 tillträtt och alltjämt innehar ordinarie adjunktstjänst vid samma läroverk samt att han bortsett från kortare ledigheter samtidigt utövat båda sina befattningar utom under tiden från och med höstterminen 1916 till och med vårterminen 1921, då han för uppehållande av den lediga professuren i slaviska språk vid Uppsala universitet åtnjutit ledighet från sin adjunktstjänst.

Av statskontoret införskaffade handlingar giva vid handen, att Torbiörnsson vid uppnående av avgångsåldern såsom läroverksadjunkt den 14 januari 1929 kommer att innehava 26 för pension beräkneliga tjänstår, därvid hänsyn icke tagits till annan tid av docenttjänstgöringen än den, som infaller före hans anställning vid allmänt läroverk. Han skulle vid sådant förhållande kunna bli berättigad att vid avgången från adjunktstjänsten komma i åtnjutande av avkortad pension, motsvarande $\frac{26}{33}$ av pensionsunderlaget 4,000 kronor, eller efter föreskriven avrundning 3,160 kronor.

Då Torbiörnsson alltså blir berättigad till pension av statsmedel, i vilket avseende såsom tjänstår honom tillgodoräknas dels tjänstetiden såsom docent före anställningen vid allmänt läroverk, dels ock de år, varunder han uppehållit professuren i slaviska språk vid universitetet i Uppsala, kan det visserligen ifrågasättas, huruvida överhuvudtaget någon som helst ytterligare pensionsförmån, grundad på hans anställning vid universitetet, bör förekomma. Men med hänsyn dels till de tre läsår, varunder Torbiörnsson varit anställd vid statsunderstött enskilt läroverk, dels ock till hans långvariga väl vitsordade arbete vid universitetet skulle statskontoret för sin del vilja föreslå, att denna hans verksamhet må räknas honom tillgodo på sådant sätt, att åt honom utverkas en tilläggs pension till det belopp att hans sammanlagda pensionsförmån uppgår till hel pension såsom läroverksadjunkt.

Statskontoret hemställer alltså, det täcktes Kungl. Maj:t i anledning av förevarande framställning föreslå riksdagen medgiva, att läroverksadjunkten Torbiörnsson må från och med månaden näst efter erhållet avsked åtnjuta — utöver den pension, som författningsenligt tillkommer honom — en tilläggs pension från allmänna indragningsstaten till sådant belopp att pension och tilläggs pension tillsammans uppgå till 4,000 kronor, med iakttagande att dessa pensioner, skola i avseende å tilläggsförmåner behandlas som utgjorde de tillhoppa hel pension såsom läroverksadjunkt.

I anledning av statskontorets yttrande har Torbiörnsson i en till ecklesiastikdepartementet ingiven skrift anhållit, att för riksdagen måtte framläggas förslag om pension åt honom enligt universitetsmyndigheternas hemställan.

Torbiörnsson har därvid bland annat anfört:

I statskontorets utlåtande nämnes, att jag i min egenskap av adjunkt vid Uppsala högre allmänna läroverk på grund av antalet tjänstår kommer att få en avkortad pension å 3,160 kronor (i stället för full adjunktspension eller 4,000 kronor). Härvid synes statskontoret ej ha medräknat den termin (vårterminen 1894), då jag på förordnande uppehöll den med e. o. professuren i slaviska språk vid Uppsala universitet förenade föreläsningsskyldigheten. Dessutom har jag helt nyligen (vilket kanske statskontoret ej ännu kunde ha kännedom om) av Kungl. Maj:t erhållit rätt att kvarstå som adjunkt en termin efter uppnådd pensionsålder den 14 januari 1929, d. v. s. till och med slutet av juni 1929.

Medräknas dessa två terminer, torde den mig tillkommande pensionen komma att uppgå till cirka 100 kronor mer än det av statskontoret angivna beloppet.

I övrigt utvecklar Torbiörnsson närmare i sistnämnda skrift de synpunkter, vilka synas honom motivera den av universitetsmyndigheterna föreslagna tilläggspensionen. Jag tillåter mig allenast hänvisa till innehållet i denna skrift.

Torbiörnssons mångåriga lärarverksamhet vid universitetet och hans framstående vetenskapliga författarverksamhet synas mig väl motivera, att honom beredes en större pension än den som annars skulle tillkomma honom som läroverkslärare. I fråga om storleken av det belopp, som sålunda årligen bör tillfalla honom, behjärtar jag visserligen de synpunkter, som såväl av sektionens förslagsställare som av Torbiörnsson själv gjorts gällande, men anser jag mig dock böra ansluta mig till vad statskontoret föreslagit.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva, att adjunkten vid högre allmänna läroverket i Uppsala, docenten vid universitetet därstädes Tore Torbiörnsson må från och med månaden näst efter erhållet avsked från adjunkt-befattningen åtnjuta — utöver den pension, som författningen tillkommer honom såsom läroverksadjunkt — en tilläggspension från allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att pension och tilläggspension tillsammans uppgå till 4,000 kronor, med iakttagande, att dessa pensioner skola i avseende å tilläggsförmåner behandlas som utgjorde de tillhoppa hel pension för läroverksadjunkt.

4:o.

I en av styrelsen för tekniska högskolan med tillstyrkande yttrande av den 7 september 1928 överlämnad framställning har högskolans lärarkollegium hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1929 års riksdag att åt specialläraren i allmän teknisk och fabrikshygien samt i byggnadshygien vid högskolan professorn Klas Gustaf Anders Sondén från och med månaden näst

Departementschefen.

Pension åt specialläraren vid tekniska högskolan professorn K. G. A. Sondén.

efter den, varunder han entledigades från sina befattningar, under hans återstående livstid bereda en årlig pension å 3,000 kronor.

Lärarkollegiet har till stöd för sin hemställan anfört:

Professor Sondén, har sedan 1894 tjänstgjort vid tekniska högskolan och i följande egenskaper:

Som docent i teknisk hygien 1894—1922

- » extra lärare i teknisk hygien 1898—1912
- » extra lärare i tillämpad värmelära 1904—1912
- » speciallärare i teknisk hygien och i tillämpad värmelära 1912—1914
- » speciallärare i fabriks-hygien 1913 — fortfarande
- » speciallärare i förbränningslära 1915—1926
- » speciallärare i byggnadshygien 1915—fortfarande.

Sondén har därjämte i sin egenskap av speciallärare i teknisk hygien varit föreståndare för institutionen för hygien.

Det må även i detta sammanhang erinras om de talrika statsuppdrag, som Sondén haft ända sedan 1903. Sondén har sålunda varit medlem i olika kungl. kommittéer och varit ledamot i medicinalstyrelsens vetenskapliga råd.

Sondén, som är född den 5 augusti 1859 och således år 1929 fyller 70 år, har anmält, att han önskar avgå från sina befattningar vid tekniska högskolan under år 1929. Det synes lärarkollegiet, att en tekniska högskolans speciallärare, som tjänstgjort i 35 år, som under denna långa tid städse skött sina åligganden med utmärkt nit och utmärkt skicklighet, som ävenledes mottagit ett stort antal ansvarsfulla statsuppdrag i samband med sin tjänstgöring och som är allmänt erkänd som en framstående vetenskapsman — Sondén blev medicine hedersdoktor 1907 och fick professors namn 1921 — borde komma i åtnjutande av pension, ehuruval högskolans speciallärare ej äro berättigade till pension från civila pensionsinrättningen.

För bestämmandet av storleken av nu föreslagen pension får lärarkollegiet meddela, att Sondéns sammanlagda arvoden å speciallärarbefattningarna vid tekniska högskolan under åren 1915—1925 utgjorde 5,600 kronor per år, under år 1926 (på grund av att Sondén under detta år lämnade speciallärarbefattningen i förbränningslära och arvoden sålunda reducerades) 4,700 kronor och under år 1927 (av samma anledning) 3,800 kronor, allt exklusive dyrtidstillägg. Med utgångspunkt från dessa arvoden vågar lärarkollegiet föreslå en årlig pension av 3,000 kronor.

Statskontoret har den 11 oktober 1928 yttrat sig i ärendet och därvid anfört:

Då avlöningen för de befattningar vid tekniska högskolan, som av Sondén innehavas, utgå i form av arvoden, är han icke författningsenligt berättigad till pension; men riksdagen har vid flera tillfällen och senast år 1916 (för specialläraren i frihandsteckning R. L. Haglund) beviljat pension, när innehavare av dylika befattningar vid framskriden ålder och efter långvarig tjänstetid avgått från desamma. Även i föreliggande fall synes sådan förmån böra beredas. Vid avpassande av pensionsbeloppet för Sondén, vilken under långa tider samtidigt innehaft flera lärarbefattningar, synes det statskontoret, som om hänsyn bör tagas icke allenast till avlöningen för de två befattningar han alltjämt innehar utan även till avlöningen vid de ytter-

ligare befattningar, som han till följd av framskriden ålder lämnat under de sista åren, på sådant sätt, att medeltalet av de sista fem årens avlöning lägges till grund för pensionsbeloppets avpassande. Då detta medeltal utgör 4,880 kronor, skulle pensionsunderlaget anses vara $\frac{2}{3}$ därav eller 3,260 kronor. Reduceras sistnämnda belopp i någon mån — i anseende till frihet från pensionsavgifter — skulle man med en sådan beräkning komma just till det i förevarande framställning föreslagna pensionsbeloppet 3,000 kronor. Statskontoret tillstyrker alltså vidtagande av åtgärd i enlighet med förevarande framställning och föreslår, att pensionen anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

I likhet med vederbörande myndigheter finner jag tillbörligt, att professorn Sondén kommer i åtnjutande av pension. I fråga om pensionens storlek ansluter jag mig till vad därutinnan blivit föreslaget. Pensionen torde anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att specialläraren i allmän teknisk och fabriks-hygien samt i byggnadshygien vid tekniska högskolan, professorn Klas Gustaf Anders Sondén må från och med månaden näst efter den, varunder han erhåller entledigande från sina befattningar vid högskolan, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 3,000 kronor.

5:o.

I en av styrelsen för tekniska högskolan med tillstyrkande yttrande av den 10 november 1928 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har högskolans lärarkollegium hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1929 års riksdag, att assistenten i läroämnena matematik samt matematik och mekanik vid högskolan, civilingenjören Hjalmar Berwald måtte från och med budgetåret 1928/1929 under sin återstående livstid komma i åtnjutande av en årlig pension av 2,400 kronor.

Pension åt förre assistenten vid tekniska högskolan
H. Berwald.

Till stöd för denna framställning har lärarkollegiet anfört:

Civilingenjören Hjalmar Berwald har utan avbrott varit anställd vid tekniska högskolan från och med höstterminen 1873 till och med vårterminen 1928 och har således tjänstgjort vid högskolan under 55 läroår. Under denna tid har han dessutom under sammanlagt 6 månader 22 dagar såsom vikarie uppehållit professuren i matematik. Ingenjör Berwald är född den 6 november 1848 och har sålunda fyllt 80 år.

Det synes lärarkollegiet befogat, att en högskolans assistent, som under en så enastående lång tidsperiod innehaft lärarbefattning vid högskolan och som städse med utmärkt nit och utmärkt skicklighet skött sin tjänst, komme i åtnjutande av pension, oaktat han såsom extra befattningshavare ej äger rätt att erhålla sådan från den civila pensionsinrättningen.

Under åren 1886—1909 var Berwald dessutom lärare vid Beskowska sko-

lan i Stockholm, under åren 1882—1910 lärare vid Östermalms högre läroanstalt för flickor, tjänstgjorde ett par år vid tekniska skolan i Stockholm och har även under kortare tider varit lärare vid Stockholms borgarskola, tyska skolan och andra undervisningsanstalter.

Det är sålunda en synnerligen lång och förtjänstfull verksamhet i undervisningens tjänst, från vilken Berwald nu dragit sig tillbaka.

För bedömande av pensionens storlek får lärarkollegiet meddela, att Berwalds arvoden — oberäknat dyrtidstillägg — under de fem sista läroåren i medeltal något överstigit 4,500 kronor.

I ärendet har statskontoret den 14 november 1928 avgivit utlåtande och därvid anfört:

Med hänsyn till den 55-åriga, väl vitsordade lärarverksamhet, som av Berwald utövats i egenskap av assistent vid tekniska högskolan, torde det få anses billigt, att någon årlig pension beredes honom, när han nu vid hög ålder lämnat sin anställning vid högskolan. Med hänsyn till den avlöning, som under senare åren utgått till Berwald, har statskontoret icke något att erinra mot förslaget att pensionsbeloppet måtte bestämmas till 2,400 kronor.

Departementschefen.

Den långa och väl vitsordade verksamhet, som civilingenjören Berwald utövat vid tekniska högskolan, ävensom hans höga levnadsålder synas mig väl motivera, att pension av allmänna medel beredes honom. Mot det föreslagna beloppet av pensionen har jag ingen erinran att göra. Pensionen torde böra utgå från och med månaden näst efter den, då han erhållit entledigande från sin befattning vid högskolan, samt uppföras å allmänna indragningsstaten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att förre assistenten vid tekniska högskolan, civilingenjören Hjalmar Berwald må, från och med månaden näst efter erhållet entledigande från assistentbefattningen vid högskolan, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,400 kronor.

6:o.

Tilläggs-
pension åt
f. d. under-
visningsrådet
överdirek-
tören A. W.
Falk.

Hos Kungl. Maj:t har f. d. undervisningsrådet och ledamoten av skolöverstyrelsen, överdirektören August Wilhelm Falk, som den 21 december 1928 erhållit avsked från sin befattning från och med den 27 december 1928 och som erhållit avkortad pension, anhållit om utverkande åt honom av tilläggs-pension på grund av tjänstgöring vid Beskowska skolan i Stockholm.

Vid ansökningen äro fogade dels avskrift av åldersbetyg, utvisande att sökanden är född den 26 december 1861, dels ock avskrift av intyg om sökandens tjänstgöring vid Beskowska skolan.

Över ansökningen har skolöverstyrelsen den 13 december 1928 avgivit utlåtande och därvid anfört bland annat:

Sökanden har genom beslut av statskontoret den 22 november 1928 beviljats avkortad pension till ett belopp av 5,660 kronor. Därvid hava enligt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstnehavares rätt till pension tillgodoräknats honom de 33 år, under vilka han bestritt tjänstgöring i statens tjänst. Sökanden har emellertid, såsom av handlingarna framgår, förutom nämnda tjänstgöring i statens tjänst även bestritt tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt, nämligen såsom ämneslärare vid Beskowska skolan i Stockholm under läsåren 1888/1890 och 1893/1899 eller under åtta läsår, varav dock de tre sista läsåren sammanfalla med sökandens tjänstgöring vid högre lärarinneseminariet i Stockholm, och har därvid bestritt en undervisningsskyldighet av 28—31 veckotimmar.

Överstyrelsen erinrar, att Kungl. Maj:t och riksdagen vid vissa föregående tillfällen bifallit liknande ansökningar, samt anför såsom exempel härå, att 1926 års riksdag beviljat f. d. läroverksadjunkterna J. J:son Ekegren och K. G. Harlin tilläggspensioner, beräknade för två tredjedelar av den tid, under vilken var och en av dem bestritt tjänstgöring vid kommunal eller enskild läroanstalt, och att 1928 års riksdag beviljat f. d. lektorn A. E. Westholm tilläggspension beräknad på två tredjedelar av den tid, under vilken han bestritt full tjänstgöring vid samma enskilda läroanstalt, Beskowska skolan i Stockholm, vid vilken Falk tjänstgjort.

Överstyrelsen framhåller, att Beskowska skolan ägt samma bildningsmål som de högre allmänna läroverken och att den vunnit erkännande för sin verksamhet genom att tillerkännas statsunderstöd alltsedan höstterminen 1890, studentexamensrätt alltsedan vårterminen 1878 samt lönetursrätt för skolans lärare genom kungl. brev den 6 november 1874, den sistnämnda rätten visserligen icke längre gällande med de löneregleringsprinciper, som tillämpas sedan år 1905. Vad Falks tjänstgöring vid ifrågavarande läroanstalt beträffar, framhåller överstyrelsen, att densamma måste anses hava varit av direkt allmännyttig beskaffenhet och till stort gagn för Falks följande arbete i statstjänst. Under sådana omständigheter synes det överstyrelsen med billigheten överensstämmande, att även Falk beviljas tilläggspension av statsmedel, och att därvid tillgodoräknas honom två tredjedelar av den till fem läsår uppgående tjänstetid, under vilken han vid Beskowska skolan i Stockholm tjänstgjort såsom ämneslärare med full tjänstgöring utan att samtidigt innehava statstjänst, eller tre hela läsår.

Vid bifall härtill skulle Falks sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid uppgå till mer än 35 år och hans årliga pension till 6,000 kronor. Den tilläggspension, som i nu förevarande fall skulle kunna ifrågakomma, synes alltså, när den Falk författningsenligt tillkommande pensionen utgår med 5,660 kronor, utgöra 340 kronor; och torde Falk böra erhålla rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925, nr 280.

Statskontoret har den 21 december 1928 avgivit utlåtande i ärendet och därvid instämt i vad skolöverstyrelsen anfört.

I likhet med skolöverstyrelsen och statskontoret tillstyrker jag, att Falk beviljas en tilläggspension å 340 kronor. Sammanlagda beloppet av pensio-

Departement-
schefen.

nen och tilläggspensionen bör, på sätt framhållits, regleras i enlighet med föreskrifterna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att f. d. undervisningsrådet och ledamoten av skolöverstyrelsen, överdirektören August Wilhelm Falk må från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 340 kronor för år, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

7:o.

Hos Kungl. Maj:t har f. d. adjunkten vid Vasa realskola i Stockholm Erik Olof Gregorius Lindqvist — under erinran att han med utgången av juni 1928 erhållit avsked från sin adjunksbefattning och därvid tillerkänts avkortad pension — anhållit, att honom måtte beredas tilläggspension på grund av föregående tjänstgöring vid Beskowska skolan i Stockholm i enlighet med vad som i ett liknande fall år 1928 ägt rum beträffande f. d. lektorn vid högre allmänna läroverket i Falun A. E. Westholm.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Lindqvist, som är född den 10 mars 1863, genomgick provår 1892, tjänstgjorde som vikarierande lektor vid sjökrigsskolan från den 1 april till vårterminens slut år 1893, som lärare vid Ostermalms högre allmänna läroanstalt för flickor åren 1892—1905, som lärare vid Beskowska skolan under läsåren 1893—1905, att han utnämndes till adjunkt vid Vasa (tidigare Jakobs) realskola den 23 februari 1905 samt att han vid sin avgång från sistnämnda befattning den 30 juni 1928 erhöll avkortad pension med 2,790 kronor.

I ärendet har skolöverstyrelsen den 24 november 1928 avgivit utlåtande och därvid anfört:

Sökanden har genom beslut av statskontoret den 8 mars 1928 beviljats avkortad pension till ett belopp av 2,790 kronor om året. Därvid hava enligt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension tillgodoräknats honom de 23 år, under vilka han tjänstgjort såsom adjunkt vid Jakobs (sedermera Vasa) realskola i Stockholm. Sökanden har emellertid, såsom av handlingarna framgår, före nämnda tjänstgöringstid bestritt tjänstgöring även vid statsunderstödd enskild läroanstalt, nämligen vid Beskowska skolan i Stockholm under läsåren 1893—1905 eller under 12 läsår, och har därvid bestritt en undervisningsskyldighet av under de 5 första läsåren 10—18 veckotimmar och under de sju senare läsåren 23—29 veckotimmar.

Då nu sökanden anhåller att på grund av nyssnämnda tjänstgöring erhålla tilläggspension, får överstyrelsen erinra därom, att Kungl. Maj:t och riksdagen i

Tilläggspension åt f. d. läroverksadjunkten E. O. G. Lindqvist.

vissa tidigare fall bifallit liknande ansökningar. Så har 1926 års riksdag beviljat f. d. adjunkterna J. J:son Ekegren och K. G. Harlin tilläggs pensioner, beräknade för $\frac{2}{3}$ av den tid, under vilken var och en av dem bestritt tjänstgöring vid kommunal eller enskild läroanstalt, och 1928 års riksdag har till, bland andra, f. d. lektorn A. E. Westholm, varom ock i Lindqvists ansökning erinras, beviljat tilläggs pension, beräknad på $\frac{2}{3}$ av den tid, under vilken han bestritt full tjänstgöring vid samma enskilda läroanstalt, Beskowska skolan i Stockholm, vid vilken sökanden tjänstgjort. Vad nu förevarande ansökan beträffar, får överstyrelsen framhålla, att sistnämnda läroanstalt ägt samma bildningsmål som de högre allmänna läroverken och att den vunnit erkännande för sin verksamhet genom att tillerkännas statsunderstöd alltsedan höstterminen 1890, studentexamensrätt alltsedan vårterminen 1878 samt löneursrätt för skolans lärare genom nådigt brev den 6 november 1874, den sistnämnda rätten visserligen icke längre gällande med de löneregleringsprinciper, som tillämpas sedan år 1905. Vad åter beträffar sökandens tjänstetid vid nämnda skola, torde man i nu förevarande sammanhang icke kunna taga hänsyn till annan del av densamma än den, under vilken sökanden fullgjort tjänstgöring till ungefär samma omfattning som den, vilken ålegat ordinarie ämneslärare vid allmänt läroverk, eller läsåren 1898—1905. Under förutsättning av sådan begränsning får överstyrelsen framhålla, att ifrågasvarande tjänstgöring måste anses hava varit av direkt allmännyttig beskaffenhet och torde hava varit till stort gagn för sökandens följande arbete i statstjänst. Under sådana omständigheter synes det överstyrelsen med billigheten överensstämmande, att även till sökanden beviljades tilläggs pension av statsmedel, och att därvid tillgodoräknades honom $\frac{2}{3}$ av den till sju läsår uppgående tjänstetid, under vilken han vid Beskowska skolan i Stockholm tjänstgjort såsom ämneslärare med full tjänstgöring, eller fyra hela läsår.

Vid bifall härtill skulle sökandens sammanlagda för statspension beräknliga tjänstetid uppgå till 27 år och hans årliga pension till $\frac{27}{33} \times 4,000$ kronor eller 3,272 kronor 73 öre och med föreskriven avrundning av pensionsbeloppet uppåt 3,280 kronor. Den tilläggs pension, som i nu förevarande fall skulle kunna ifrågakomma, synes alltså, enär den sökanden författningsenligt tillkommande pensionen utgår med 2,790 kronor, utgöra 490 kronor. Och torde med hänsyn till Kungl. Maj:ts och riksdagens ovannämnda beslut i fråga om f. d. adjunkterna Ekegren och Harlin samt f. d. lektorn Westholm sökanden böra erhålla rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925, nr 280.

På grund av vad sålunda blivit anfört tillstyrker överstyrelsen, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva, *dels* att Lindqvist må från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande avkortad pension — en tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till ett belopp av 490 kronor för år, *dels ock* att å sammanlagda beloppet av Lindqvists pension och tilläggs pension må utgå förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925, nr 280.

Vidare har statskontoret den 7 januari 1929 yttrat sig i ärendet och därvid uttalat sin anslutning till skolöverstyrelsens hemställan.

Departementschefen.

På de av skolöverstyrelsen anförda skäl och under hänvisning till de av överstyrelsen åberopade precedensfall får jag tillstyrka, att tilläggspension beredes Lindqvist till det belopp, myndigheterna tillstyrkt. Vid bifall härtill lär sammanlagda beloppet av den Lindqvist tillkommande pensionen jämte tilläggspensionen bära regleras i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925, nr 280.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att f. d. adjunkten vid Vasa realskola i Stockholm Erik Olof Gregorius Lindqvist må från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författingsenligt tillkommande pension — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 490 kronor för år, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

8:o.

Pension åt
före läro-
verksvakt-
mästaren
K. J. Lind-
ström.

På därom av Kungl. Maj:t i proposition nr 182 gjord framställning medgav 1928 års riksdag (se riksdagens skrivelse nr 352 punkten 66), att gymnastikvaktmästaren vid högre allmänna läroverket å Östermalm i Stockholm Karl Johan Lindström finge från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från hans innehavande befattning ägde rum, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,356 kronor.

Av den utredning i ärendet, som åtföljde Kungl. Maj:ts proposition, framgick, att Lindström, som är född den 20 mars 1860, varit i läroverkets tjänst anställd alltsedan den 1 juli 1903 och att han syntes komma att vid avskedstagandet kunna tillgodoräkna sig 25 tjänstår. Då med Lindström jämförliga läroverksvaktmästare, som uppnått en tjänstålder av minst 30 år, tidigare tillerkänts pension med 1,584 kronor, ansågs med hänsyn till Lindströms lägre tjänstålder, att hans pension borde enligt vedertagna grunder reduceras till 1,356 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har nu Lindström anhållit om utverkande åt honom av en till 1,584 kronor höjd pension. Han har till stöd härför åberopat, att han under tiden juli 1876—juli 1881, d. v. s. under fem år, varit fast anställd vid Svea artilleriregemente samt att det syntes vara billigt, att denna tid finge medräknas vid bestämmande av hans pension.

Vederbörande regementschef har i avgivet yttrande, däri chefen för östra arméfördelningen instämt, såsom sin åsikt framhållit, att därest statstjänst i allmänhet kunde tillgodoräknas för pensions erhållande, den tid, Lindström varit i tjänst vid regementet, borde räknas honom till godo för erhållande av högre pension.

Vidare hava utlåtanden i ärendet avgivits av skolöverstyrelsen och statskontoret.

Skolöverstyrelsen har erinrat därom, att jämlikt 17 § i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension tjänstår för statspension beräknas icke allenast för tid, under vilken vederbörande tjänst innehavare innehaft tjänst, som i sagda lag avses, utan även för tid, under vilken han innehaft annan statstjänst eller ock i statens tjänst haft extra ordinarie anställning eller förordnande. Med anledning härav, yttrar överstyrelsen, äger civil befattningshavare, exempelvis lärare vid allmänt läroverk, som i militär befattning bestritt tjänstgöring, för vilken icke annan statspension tillerkännes honom, rätt att, oberoende av under vilken tid ifrågasvarande tjänstgöring blivit fullgjord, för pension jämlikt ovannämnda pensionslag tillgodoräkna sig sagda tjänstgöring. På grund härav finner överstyrelsen det med billigheten överensstämmande, att den av sökanden i nu förevarande framställning åberopade tjänstgöringstiden vid Svea artilleriregemente medräknas i den tjänstetid, för vilken pension av statsmedel tillerkännes honom i egenskap av f. d. gymnastikvaktmästare vid högre allmänna läroverket å Östermalm i Stockholm. Under sådan förutsättning komme ifrågasvarande tjänstetid att uppgå till 30 år och den pension, som borde tillerkännas sökanden, att, i överensstämmelse med de under senare år av riksdagen fattade beslut om pension till läroverksvaktmästare, uppgå till 1,584 kronor.

Överstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till sökanden må från och med månaden näst efter den, under vilken han avgått från sin vaktmästarbefattning vid högre allmänna läroverket å Östermalm i Stockholm — i stället för det honom av 1928 års riksdag tillerkända pensionsbeloppet av 1,356 kronor — utgå en årlig pension av 1,584 kronor.

Statskontoret har anfört följande.

Därest statskontoret vid det tillfälle, då frågan om pension åt sökanden var föremål för ämbetsverkets yttrande, haft kännedom om den tjänstetid i statstjänst, som nu av sökanden styrkts och åberopats för utverkande av en förhöjd pensionsförmån, skulle ämbetsverket med hänsyn till billigheten av, att denna tid räknas honom till godo i pensionsavseende, förordnat ett pensionsbelopp av 1,584 kronor i stället för 1,356 kronor. Vid sådant förhållande och då sökandens uraktlåtenhet att från början åberopa även sin militära tjänstetid icke torde böra utesluta honom från berörda pensionsförhöjning, vill statskontoret för sin del ansluta sig till skolöverstyrelsens hemställan om utverkande hos riksdagen av nytt beslut i denna pensionsfråga i enlighet med nämnda styrelses förslag.

Jag vill först erinra, att förslag om rätt för Lindström att för pension tillgodoräkna sig omförmälda militära tjänstgöring framställdes i en vid 1928 års riksdag väckt motion (I: 300). Bankoutskottet, som yttrade sig över motionen, ansåg emellertid det icke vara lämpligt, att riksdagen skulle taga ståndpunkt till förevarande spörsmål utan föregående prövning av vederbörande myndigheter samt av Kungl. Maj:t (jfr bankoutskottets utlåtande

Departementschefen.

nr 30 punkten 87). I enlighet med utskottets hemställan blev motionen av riksdagen avslagen.

Vederbörande myndigheter hava nu fått tillfälle att pröva frågan och hava därvid samstämmigt uttalat sig för att militärtjänstgöringen bör tillgodoräknas Lindström i pensionsavseende. Jag finner denna ståndpunkt riktig och tillstyrker därför, att frågan om Lindströms pension ånyo underställes riksdagen. Enligt vad jag inhämtat, har Lindström avgått från gymnastikvaktmästarbefattningen den 30 september 1928. Med inräknande av den militära tjänstgöringen har han alltså varit i statens tjänst under sammanlagt mer än 30 år, och han torde därför bära i likhet med andra läroverksvaktmästare, som uppnått sådan tjänstålder, komma i åtnjutande av en pension å 1,584 kronor.

Med anledning av ett av 1928 års bankoutskott i samband med behandlingen av förenämnda motion gjort uttalande av innehåll, att vid bedömandet av denna fråga syntes bland annat bära beaktas, att lång tid förflutit mellan militärtjänstgöringen och tillträddandet av anställningen såsom läroverksvaktmästare, vill jag framhålla, att den sålunda anmärkta omständigheten icke skulle hava ägt någon betydelse, därest lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension varit tillämplig å Lindström, samt att enligt min mening anledning saknas att i förevarande avseende ställa honom sämre än om han varit innehavare av ordinarie tjänst.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att f. d. gymnastikvaktmästaren vid högre allmänna läroverket å Östermalm i Stockholm Karl Johan Lindström må, räknat från och med den 1 oktober 1928, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära — i stället för honom av 1928 års riksdag tillerkänt pensionsbelopp av 1,356 kronor — en årlig pension av 1,584 kronor.

9:o.

Hos Kungl. Maj:t har styrelsen för tekniska skolan i Stockholm hemställt om utverkande av pension åt lärarinnan vid nämnda skola Marianne Ida Mathilda von Sydow.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande:

Marianne Ida Mathilda von Sydow, som är född den 3 juli 1868, har med utmärkta vitsord tjänstgjort vid tekniska skolan i Stockholm alltsedan läroåret 1902/1903 såsom underlärarinna i konstsömna vid den högre konstindustriella avdelningen och avdelningen för kvinnliga lärjungar samt från och med november 1910 därjämte såsom lärarinna i spetssömna och biträdande lärarinna i knyppling vid den högre konstindustriella avdelningen. Hennes undervisning omfattar 8 veckotimmar i konstsömna samt 4 veckotimmar i spetssömna och knyppling. Avlöningen utgör sedan år 1920 sammanlagt 1,230 kronor för år, fränsett dyrtidstillägg.

Pension åt
lärarinnan
vid tekniska
skolan i
Stockholm
Marianne
Ida Mathilda
von Sydow.

Skolans styrelse har föreslagit en pension av 820 kronor, motsvarande två tredjedelar av den nämnda avlöningen.

I ärendet hava utlåtanden avgivits den 8 augusti 1928 av skolöverstyrelsen och den 12 oktober 1928 av statskontoret.

Skolöverstyrelsen erinrar därom, att riksdagen på grund av Kungl. Maj:ts framställningar i flera föregående fall medgivit pension åt lärare och andra befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm, varvid pensionens belopp beräknats efter i huvudsak samma grunder, som genom lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 äro fastställda med avseende å ordinarie innehavare av civil tjänst. Överstyrelsen tillstyrker därför en likartad behandling av den nu föreliggande framställningen, varvid dock för erhållande av full pension synes såsom för ordinarie lärare vid tekniska fackskolor och tekniska gymnasier böra fordras 30 tjänstår. Överstyrelsen finner sålunda den nu ifrågasatta pensionen böra uppgå till $\left(\frac{26}{30} \cdot \frac{2}{3} \cdot 1,230 =\right)$ 710:58 eller avrundat 710 kronor jämte dyrtidstillägg enligt de grunder, som äro eller varda fastställda.

Statskontoret yttrar:

Vid flera tillfällen har riksdagen beviljat pensioner åt innehavare av lärarbefattningar vid tekniska skolan i Stockholm; och att detta skett även i fall, där verksamheten vid skolan varit av mindre omfattning, framgår av 1927 års riksdags beslut om pension åt lärarinnan vid nämnda skola Anna Ulrika Wall, vars tjänstgöring omfattat allenast 5 veckotimmar. Med hänsyn härtill och då lärarinnan von Sydow under 26 år varit fast anställd vid nämnda läroanstalt, torde någon pension böra beredas henne vid avgången. Beloppet synes böra avpassas i samma förhållande till avlöningen, som enligt riksdagens beslut tillämpades i fråga om pensionen åt lärarinnan Wall, och alltså med avjämning till närmaste med tolv jämnt delbara kronor bestämmas till 708 kronor.

I likhet med vederbörande myndigheter anser jag det vara skäligt, att lärarinnan von Sydow kommer i åtnjutande av pension å allmänna indragningsstaten. I fråga om pensionens storlek ansluter jag mig till statskontorets mening.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att lärarinnan vid tekniska skolan i Stockholm Marianne Ida Mathilda von Sydow må från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin tjänst vid skolan, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 708 kronor.

10:o.

I skrivelse den 28 november 1928 har direktionen över gymnastiska centralinstitutet gjort framställning om beredande åt vaktmästaränkan Kristina Charlotta Hallman, född Jansdotter, av en årlig pension å 640 kronor eller annat belopp, som ansåges skäligt.

Pension åt vaktmästaränkan Kristina Charlotta Hallman.

Till stöd för denna framställning har direktionen anfört huvudsakligen följande:

Genom direktionens beslut den 3 juni 1899 entledigades före uppnådd pensionsålder dåvarande portvakten Anders Hallman från och med den 1 september 1899 från sin befattning vid institutet, varest han tjänstgjort sedan den 25 april 1879, i samband varmed direktionen uppdrog åt hans hustru Kristina Charlotta Hallman att tills vidare med biträde av sin son Gustaf Hallman upprätthålla befattningen. Sedermera blev Gustaf Hallman ordinarie innehavare av befattningen, och modern fick sin bostad hos honom i den åt honom upplåtna tjänstebostaden, varjämte hon av det till extra vaktmästarbiträde vid institutet beviljade anslaget erhöll ett mindre belopp såsom vederlag för viss, av henne bestridd del av det extra vaktmästarbiträdet åliggande arbetet. Jämlikt kungörelsen den 18 juni 1926, nr 266, uppfördes Hallmans portvaktbefattning i lönegrad B 5 såsom vaktmästarbiträde, tillika portvakt.

Sedan emellertid Gustaf Hallman genom Svea hovrätts utslag den 6 april 1927 dömts till avsättning från tjänsten, har direktionen måst taga den åt honom upplåtna bostaden i anspråk för annan befattningshavare från och med den 1 oktober 1927. Änkan Hallman har ej heller längre kunnat tagas i anspråk såsom extra vaktmästarbiträde, dels på grund av sin genom hög ålder nedsatta arbetsförmåga, dels när det genom verksamhetens utveckling vid institutet blivit nödvändigt att såsom vaktmästarbiträde vid institutet anställa en på platsen boende person.

Kristina Charlotta Hallman, som är född den 25 december 1853 och som under hela den tid, eller nära 50 år, hon haft sin verksamhet förlagd till institutet, där utövat ett ytterst pliktstroget, tråget och gagnande arbete, vare sig hon biträtt sin man — respektive son —, själv bestritt portvaktsgöromålen eller förrättat skurning, tvätt och städning för institutets räkning, ser sig alltså nu på sin ålderdom hänvisad att till följd av omständigheter, vartill hon ej är skulden, leva huvudsakligen av andras hjälp.

Statskontoret har den 7 december 1928 avgivit utlåtande över framställningen och därvid anfört:

Med hänsyn till föreliggande omständigheter anser statskontoret, att pension av statsmedel bör i detta fall beredas. Därest det endast gällt att utverka understöd åt Kristina Charlotta Hallman i hennes egenskap av änka efter förutvarande portvakten vid gymnastiska centralinstitutet Anders Hallman, lärer större belopp än 384 kronor för år räknat knappast hava kunnat ifrågakomma. Enligt vad som framgår av förevarande skrivelse och av inhämtade upplysningar har emellertid änkan Hallman själv ej mindre fullgjort de huvudsakliga portvaktsgöromålen under mannens, respektive sonens tjänstetid vid institutet eller alltså under tiden 25 april 1879—1 oktober 1927 än även deltagit i städningsgöromålen. I sistnämnda avseende har hon under läsårets nio månader åtnjutit ersättning, som under senare åren uppgått till 50 kronor för månad räknat. Visserligen har den fria bostadsförmånen vid portvaktssysslan under större delen av förenämnda tid tillkommit hennes man, respektive son; men då portvaktsgöromålen i själva verket fullgjorts av henne, och bostadsförmånen för ifrågavarande tid icke i pensionsavseende tillgodoräknats någon annan, synes det vara billigt att vid pensionsbeloppets avpassande för änkan Hallman taga hänsyn till denna

förmåns värde; och då lärer ingen annan erinran kunna göras beträffande det föreslagna beloppet än att detsamma synes böra begränsas till 600 kronor.

Vad i ärendet förekommit synes mig väl motivera, att Kristina Charlotta Hallman tillerkännes en årlig pension med det av statskontoret tillstyrkta beloppet, 600 kronor. Pensionen torde böra utgå för tiden från och med den 1 oktober 1927, då hennes verksamhet vid gymnastiska centralinstitutet upphörde.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att förre vaktmästaren vid gymnastiska centralinstitutet Anders Hallmans änka Kristina Charlotta Hallman, född Jansdotter, må, räknat från och med den 1 oktober 1927, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 600 kronor.

11:o.

I underdånig skrivelse den 29 juni 1928 har direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomteboda anhållit om beredande av en årlig pension åt vårdarinnan vid institutet Anna Augusta Öhman, född Andersson, med 500 kronor att utgå, sedan hon den 15 februari 1929 uppnått 62 år, från och med månaden näst efter den, under vilken hennes anställning vid institutet upphör.

Pension åt vårdarinnan vid institutet för blinda å Tomteboda Anna Augusta Öhman.

Direktionen har anfört följande:

Anna Augusta Öhman har sedan den 1 mars 1910 utan avbrott varit i institutets tjänst, och har med stor duglighet och flit skött sina åligganden. Av allt att döma kunna hennes krafter icke mycket längre räcka till för hennes ansträngande arbete. Då hon icke torde ha några besparingar för att därmed trygga sin ålderdom och det ej kan vara staten värdigt att låta henne lämna sin befattning utan att på något sätt sörja för hennes återstående livstid, bör pension beredas henne.

Hennes nuvarande kontanta avlöning uppgår, dyrtidstillägg oräknat, till 696 kronor för år. Härtill kommer fri kost, bostad med värme och lyse samt fri tvätt. Naturaförmånerna torde kunna beräknas till 600 kronor för år, varför den sammanlagda lönen utgör 1,296 kronor. Därest det pensionsbelopp, som kunde ifrågasättas att utgå till henne, bestämdes enligt den beräkningsgrund, som torde pläga tillämpas i liknande fall, så att pensionen, under förutsättning av en tjänstetid av 30 år, utgjorde två tredjedelar av samtliga avlöningsförmåner med avdrag av omkring 15 procent av pensionsbeloppet för ej erlagda pensionsavgifter, skulle pensionsbeloppet till henne med en tjänstetid av 19 år uppgå till 464 kronor. Direktionen finner för sin del att pensionen icke skäligen kan sättas till lägre belopp än 500 kronor.

Över ifrågavarande framställning hava utlåtanden avgivits den 17 augusti 1928 av skolöverstyrelsen, efter hörande av inspektören för blindundervisningen, och den 28 augusti 1928 av statskontoret.

Såväl inspektören som skolöverstyrelsen hava tillstyrkt direktionens framställning. Överstyrelsen har därvid erinrat om att genom Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut år 1927 pension tilldelats kokerskan vid institutet för blinda å Tomteboda Klara Sofia Westin och sömmerskan vid samma institut Emma Charlotta Andersson till belopp av respektive 732 och 852 kronor (prop. nr 125 punkten 6:o, riksdagens skrivelse nr 214 punkten 85:o).

Statskontoret yttrar:

På grund av vad handlingarna i ärendet innehålla synas skäl föreligga för beredande av pension åt ifrågavarande befattningshavare. Vad pensionsbeloppet beträffar erinrar statskontoret därom, att 1927 års riksdag beviljat kokerskan vid institutet Klara Sofia Westin en årlig pension av 732 kronor. Då Westin och Anna Augusta Öhman under sin anställning vid institutet åtnjutit samma avlöningsförmåner, men den förra räknade 21 tjänstår, bör pensionen för Anna Augusta Öhman, som vid avgång efter uppnådda 62 år kan tillgodoräkna sig 19 tjänstår, lämpligen bestämmas till 696 kronor.

Departementschefen.

Tillräckliga skäl för beredande av pension av statsmedel åt ifrågavarande befattningshavare synas mig hava förebragts. Det av statskontoret föreslagna beloppet, 696 kronor, synes vara beräknat enligt de grunder, som i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) fastställts för vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen och som av statskontoret åberopats vid bestämmandet av pensionen åt ovan omnämnda Klara Sofia Westin. Jag vill emellertid erinra om att riksdagen i förenämnda skrivelse nr 214/1927 under punkten 26:o uttalade, att riksdagen ansåg det vara mindre lämpligt att såsom regel taga berörda grunder till utgångspunkt vid bestämmande av pensioner till befattningshavare med den ställning varom här är fråga, och att det syntes riksdagen riktigare att tills vidare tillämpa en mera fri prövning vid pensionsbeloppens bestämmande i varje särskilt fall. Med beaktande härav vill jag dock framhålla, att det av statskontoret föreslagna beloppet synes mig i och för sig och med hänsyn till tidigare praxis lämpligt avvägt, varför jag icke har något att erinra mot detsamma.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att vårdarinnan vid institutet för blinda å Tomteboda Anna Augusta Öhman, född Andersson, må från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin anställning vid institutet, dock tidigast från och med den 1 mars 1929, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 696 kronor.

12:o.

Hos Kungl. Maj:t har förra ämnesläraren vid institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas Johan Wilhelm Eugén Holmertz' änka Hilma Margareta Susanna Holmertz, född Johansson, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte göra framställning till riksdagen om beredande av en årlig pension åt henne.

Pension åt
f. ämneslära-
ren J. W. E.
Holmertz'
änka Hilma
Margareta
Susanna Hol-
mertz m. m.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Johan Wilhelm Eugén Holmertz tjänstgjort såsom ämneslärare vid institutet och förskolan för blindas å Tomteboda från och med den 1 juli 1897 till och med den 1 augusti 1912 samt att han, då han sistnämnda dag vid uppnådd pensionsålder avgick från sin befattning, på grund av sin korta tjänstgöringstid erhöll en pension av endast 1,400 kronor för år. Då institutets ämneslärare år 1908 erhöilo rätt till inträde i civilstatens änke- och pupillkassa, kunde Holmertz icke bli va delägare i denna kassa, enär han då redan uppnått 60 års ålder. Han avled den 25 augusti 1928, efterlämnande, förutom änkan, två barn Kristina Margareta Susanna, född den 9 februari 1910, och Per Johan Fritz Benedictus, född den 5 april 1912. Sökanden, som är född den 20 juli 1883, är enligt intyg av läkare på grund av en bensjukdom i sådan grad nedsatt till sin arbetsförmåga, att hon ej kan genom eget arbete försörja sig själv. Enligt handlingarna i ärendet bifogade intyg av vederbörande kyrkoherde, ordförande i barnavårdsnämnd och ordförande i fattigvårdsstyrelse är änkan Holmertz i stort behov av understöd till sitt och barnens uppehälle.

Framställningen tillstyrkes av rektor vid institutet och förskolan för blindas å Tomteboda ävensom av direktionen över nämnda läroanstalt.

I ärendet hava vidare yttranden avgivits den 16 november 1928 av skolöverstyrelsen samt den 15 december 1928 av statskontoret.

Skolöverstyrelsen har under hänvisning till det principuttalande, som av bankoutskottet gjorts i dess utlåtande nr 25 vid 1926 års riksdag i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer, (se jämväl 1926 års riksdags skrivelse nr 149) ävensom tidigare beslut av riksdagen i liknande fall tillstyrkt framställning till riksdagen om beredande åt änkan Holmertz av ett årligt understöd, att utgå från och med den 1 september 1928. Enligt skolöverstyrelsens mening torde beloppet av understödet, då förhållandena i föreliggande fall syntes jämförbara med dem, som förelegat beträffande änkan Klara Fredrika Leijon, född Hansson, vilken genom beslut av 1927 års riksdag (kungl. prop. nr 168 och riksdagens skr. nr 216 punkten 44:o) tillerkändes ett årligt understöd av 444 kronor, böra fastställas att likaledes utgå med 444 kronor. Ävenledes syntes med hänsyn till föreliggande ömmande omständigheter understöd böra utgå med 96 kronor årligen för vart och ett av barnen från och med samma tidpunkt till och med det år, varunder barnet uppnådde 18 års ålder.

Statskontoret anser goda skäl förefinnas för att i detta fall bereda någon pension av statsmedel. Mot vad i sådant hänseende föreslagits av skolöverstyrelsen har statskontoret icke annat att erinra än att för makarna Holmertz' dotter Kristina Margareta Susanna, som vid faderns död redan uppnått 18 års ålder, icke synes böra utverkas något understöd. Möjligen

skulle med hänsyn till de ömmande förhållandena i detta fall kunna ifrågasättas, att något höja det för makarnas son avsedda understödsbeloppet, förslagsvis till 144 kronor för år räknat.

Departementschefen.

Med hänsyn till att omständigheterna i föreliggande fall synas vara synnerligen ömmande, tillstyrker jag, att från allmänna indragningsstaten ej blott pension beredes änkan Holmertz utan även understöd tillerkännes makarnas son Per Johan Fritz Benedictus, som vid faderns död ännu ej uppnått 18 års ålder. I fråga om beloppen av berörda pension och understöd ansluter jag mig till statskontorets förslag. Änkan Holmertz skulle alltså erhålla en årlig pension av 444 kronor och sonen ett årligt understöd av 144 kronor, det sistnämnda understödet att utgå till och med utgången av det kalenderår, varunder sonen uppnår 18 års ålder.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre ämnesläraren vid institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas Johan Wilhelm Eugén Holmertz' änka Hilma Margareta Susanna Holmertz, född Johansson, må från och med den 1 september 1928 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 444 kronor, samt att nämnda makars son Per Johan Fritz Benedictus må från och med samma dag till och med det kalenderår, varunder han uppnår 18 års ålder, likaledes från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 144 kronor.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1:o—12:o hemställt behagar, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bifalga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

I. A. Hedenlund.